

(ร่าง ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐)

แผนแม่บทสาธารณสุขประชากรต่างด้าว

พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

สถานการณ์ประชากรต่างด้าว

ประเทศไทยกำลังวิวัฒน์เข้าสู่การเป็นศูนย์กลางการย้ายถิ่นในภูมิภาค ด้วยตำแหน่งที่ตั้งใจกลาง คาบสมุทรมอินโดจีน มีพรมแดนทางบกกว่า ๓,๓๐๐ กิโลเมตรกับประเทศเพื่อนบ้านพม่า ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย ส่งผลให้การเคลื่อนย้ายคนระหว่างพรมแดนเป็นไปได้โดยง่าย เมื่อประเทศไทยต้องการแรงงานในระดับล่างมากขึ้น ประกอบกับค่าแรงขั้นต่ำสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง จึงเกิดการอพยพแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีระดับการพัฒนาต่ำกว่าคือ พม่า ลาว และกัมพูชา เข้ามาจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๕๗ ของคนต่างด้าวทั้งหมดในระบบทะเบียนของประเทศไทย (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน พฤษภาคม ๒๕๖๐) นอกจากนี้ ยังมีประชากรกลุ่มอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น ผู้หนีภัยความรุนแรงจากประเทศต้นทาง บุคคลที่เกิดในประเทศไทยแต่ไม่มีสัญชาติไทย หรือบุคคลไร้รัฐ การที่มีคนต่างด้าวเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมากจึงส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการในมิติต่างๆ รวมทั้งระบบบริการสาธารณสุขอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ประเทศไทยได้วางแผนทางประกันสุขภาพ เพื่อสร้างความครอบคลุมของบริการสุขภาพของคนต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา มาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ๒๕๔๔ กระทรวงสาธารณสุขได้ออกมาตรการและแนวทางการดำเนินการตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว เพื่อให้โรงพยาบาลรัฐในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขดำเนินการ มาตรการนี้มีลักษณะปีต่อปีตามมติคณะรัฐมนตรีในด้านการจัดระบบแรงงานต่างด้าวในปีนั้นๆ นอกจากนี้ ในช่วงปี ๒๕๔๘-๒๕๔๙ กระทรวงสาธารณสุขยังได้พัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุขประชากรต่างด้าวและแผนแม่บทการแก้ปัญหาและพัฒนางานสาธารณสุขชายแดน เพื่อรองรับผลกระทบด้านสาธารณสุขในประชากรต่างด้าวที่เข้ามาทำงานและพำนักอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย

ปัจจุบันการดูแลสุขภาพคนต่างด้าวอยู่ภายใต้การประกัน ๒ ระบบ คือ ๑) ระบบประกันสังคมโดยสำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน และ ๒) ระบบประกันสุขภาพรายปีโดยกระทรวงสาธารณสุขสำหรับระบบรายปีกำหนดให้ครอบคลุมแรงงานต่างด้าวที่ประเภทอาชีพไม่สามารถเข้าสู่ระบบประกันสังคมแรงงานต่างด้าวที่ไม่อยู่ในระบบทะเบียนแรงงาน รวมถึงครอบครัว ผู้ติดตาม และเด็ก อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคนต่างด้าวจะมีประกันสุขภาพ การเข้ารับบริการสุขภาพก็ยังพบอุปสรรคในด้านการสื่อสารภาษาที่แตกต่าง การมีช่องว่างระหว่างรอให้เกิดสิทธิเป็นระยะเวลา 3 เดือนในกรณีของประกันสังคม การถูกตรวจจับระหว่างทางไปรับบริการ หลายพื้นที่ยังไม่มีการจัดบริการเป็นเครือข่ายบริการสุขภาพใกล้บ้าน อีกทั้งยังพบปัญหาสถานพยาบาลบางแห่งไม่ประสงค์จะขายบัตรประกันสุขภาพให้แก่คนต่างด้าว ดังเช่นกรณีหลักประกันสุขภาพคนไทย ล่าสุดในปี ๒๕๕๙ ค่าประกันสุขภาพสำหรับแรงงานต่างด้าวรวมผู้ติดตามซึ่งเป็นบุตรของแรงงานต่างด้าวที่มีอายุตั้งแต่ ๗ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป บัตรราคา ๓,๗๐๐ บาท มีอายุคุ้มครอง ๒ ปี สิ้นสุดการคุ้มครอง ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๑ สำหรับผู้ติดตามซึ่งเป็นบุตรของแรงงานต่างด้าวดังกล่าวที่มีอายุไม่เกิน ๗ ปีบริบูรณ์ บัตรราคา ๗๓๐ บาท มีอายุคุ้มครอง ๒ ปี สิ้นสุดการคุ้มครอง ณ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๑

จำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลืออยู่ในประเทศไทย ปี ๒๕๕๘ ได้แก่ กลุ่มพิสูจน์สัญชาติ ๘๘๙,๓๗๔ คน นำเข้าตาม MOU จำนวน ๒๗๙,๓๑๑ คน ส่งเสริมการลงทุน BOI เช่น ช่างฝีมือ ผู้ชำนาญการ จำนวน ๑๗๔,๕๗๙ คน กลุ่มทั่วไป จำนวน ๑๐๔,๒๐๘ คน ตลอดชีพ ๔๙๕ คน และชนกลุ่มน้อย ๑๔๓,๙๐๖ คน รวมทั้งหมด ๑,๔๔๓,๔๗๔ คน (ข้อมูลจากฐานข้อมูลกระทรวงแรงงาน ณ ตุลาคม ๒๕๕๙)

จำนวนแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองถูกกฎหมาย ได้แก่ กลุ่มพิสูจน์สัญชาติจำนวน ๘๕๕,๕๗๕ คน (เมียนมาร์ ๗๑๑,๙๘๗ คน ลาว ๕๘,๘๘๘ คน กัมพูชา ๘๔,๕๙๙ คน) นำเข้าตาม MOU จำนวน ๔๑๒,๐๙๖ คน ส่งเสริมการ

(ร่าง ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐)

ลงทุน BOI จำนวน ๔๓,๘๔๘ คน กลุ่มทั่วไปจำนวน ๑๐๒,๐๓๓ คน และตลอดชีพจำนวน ๒๔๑ คน อีกทั้งยังมีกลุ่มเข้าเมืองผิดกฎหมายจำนวน ๖๗,๗๔๒ คน กลุ่มได้รับการผ่อนผันตามมติคณะรัฐมนตรีจำนวน ๑,๑๗๘,๖๗๘ คน กลุ่มประมงทะเลจำนวน ๓๓,๘๖๗ คน กลุ่มจดทะเบียนแปรรูปสัตว์น้ำจำนวน ๕๙,๒๒๒ คน รวมทั้งหมด ๒,๗๕๓,๓๐๒ คน (ข้อมูลจากกรมการจัดหางาน ณ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐)

นอกจากนี้แล้วการวางแผนดำเนินงานด้านการดูแลสุขภาพในภาพรวม อาจต้องคำนึงถึงบุคคลกลุ่มอื่นนอกเหนือจากกลุ่มข้างต้น เช่น กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองที่มีสถานะเป็นผู้ลี้ภัย ที่ยังไม่ถูกกักและถูกกักอยู่ในสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งมีจำนวนประมาณ ๑๑๓,๐๐๐ คน โดยแยกเป็นกลุ่มผู้อาศัยอยู่ในค่ายผู้ลี้ภัยตามแนวชายแดนประมาณ ๑๐๓,๐๐๐ คน และกลุ่มผู้ลี้ภัยที่อาศัยอยู่ในเมืองประมาณ ๘,๐๐๐ คน (ข้อมูลจากสำนักงานข้าหลวงใหญ่สหประชาชาติ ณ ปี ๒๕๕๙) กลุ่มผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ซึ่งได้รับสิทธิในการอยู่อาศัยเป็นการชั่วคราวภายใต้การดูแลของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กลุ่มคนต่างด้าวที่ไม่ผ่านการพิสูจน์สัญชาติจากประเทศต้นทาง บุคคลที่เกิดในประเทศไทยแต่ไม่มีสัญชาติไทย และบุคคลไร้รัฐ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้มีโอกาสประสบปัญหาด้านการเข้ารับการรักษาสุขภาพด้วยเช่นกัน

จากการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เรื่องการตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว อัตราค่าบริการ และหน่วยบริการ และได้มีการออกพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๐ เพื่อให้การทำงานของคนต่างด้าวเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหลักในการดูแลสุขภาพประชากรต่างด้าว มีภารกิจในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ โดยได้จัดทำมาตรการในการตรวจและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว ซึ่งใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานสาธารณสุขในแรงงานต่างด้าวในปัจจุบัน ซึ่งพบว่า ในจำนวนคนต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนประกันสุขภาพกับกระทรวงสาธารณสุข ๑,๑๔๖,๙๗๙ คน พบผู้ที่สงสัยว่าอาจป่วยด้วยวัณโรคจำนวน ๔,๙๒๙ คน ซิฟิลิส ๑,๙๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๑๗ คิดเป็นร้อยละ ๐.๔๓ และยังตรวจพบโรคเรื้อรัง ๕ คน และโรคเท้าช้าง ๕๐ คน (ข้อมูลจากกองทุนผู้ประกันตนคนต่างด้าว กลุ่มประกันสุขภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ณ เดือนสิงหาคม ๒๕๕๙)

(ร่าง ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐)

แผนแม่บทสาธารณสุขประชากรต่างด้าว

พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

กลุ่มเป้าหมาย ประชากรต่างด้าว (หมายถึง บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย)

พื้นที่ดำเนินการ ครอบคลุมพื้นที่ทุกจังหวัดทั่วประเทศที่มีประชากรต่างด้าวอาศัยอยู่

วิสัยทัศน์ ประชากรต่างด้าวมีสุขภาพดี (Healthy migrant)

พันธกิจ

- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชากรต่างด้าวและชุมชนในการดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว
- สร้างความเข้มแข็งในการประสานความร่วมมือของเครือข่ายทุกภาคส่วน และบูรณาการ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- พัฒนาระบบบริการสาธารณสุขสำหรับประชากรต่างด้าวที่ครอบคลุมและเข้าถึงได้
- จัดให้มีระบบหลักประกันสุขภาพสำหรับประชากรต่างด้าวอย่างเหมาะสม
- บริหารจัดการทรัพยากร ข้อมูล เทคโนโลยีสารสนเทศ ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานที่กำหนด
- พัฒนานโยบายและกฎหมายด้านสาธารณสุขในประชากรต่างด้าวให้เป็นไปในทิศทางเดียวและสอดคล้องกัน

เป้าประสงค์

- ประชากรต่างด้าวมีหลักประกันสุขภาพ
- ประชากรต่างด้าวสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขพื้นฐาน
- การเจ็บป่วยด้วยโรคสำคัญในประชากรต่างด้าวลดลง

ตัวชี้วัดเป้าประสงค์

- ความครอบคลุมการมีหลักประกันสุขภาพของประชากรต่างด้าว
- สัดส่วนของหน่วยบริการสาธารณสุขที่ให้บริการที่เป็นมิตรกับประชากรต่างด้าว
- อัตราการเกิดโรคสำคัญในประชากรต่างด้าว

ประเด็นยุทธศาสตร์

- การมีส่วนร่วมของประชากรต่างด้าวและชุมชนในการดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว
- การเสริมสร้างความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการดูแลสุขภาพประชากรต่างด้าวแบบบูรณาการ
- การจัดระบบบริการสาธารณสุขสำหรับประชากรต่างด้าวเป็นไปอย่างเหมาะสม
- การจัดระบบหลักประกันสุขภาพสำหรับประชากรต่างด้าวมีความครอบคลุม
- การพัฒนาบริหารจัดการทรัพยากรและข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศให้เอื้อต่อการดูแลสุขภาพประชากรต่างด้าว
- การพัฒนานโยบายและกฎหมายด้านสาธารณสุขในประชากรต่างด้าว

ยุทธศาสตร์ที่ ๑

การมีส่วนร่วมของประชากรต่างด้าวและชุมชนในการดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัว

วัตถุประสงค์

ประชากรต่างด้าวและชุมชนต่างด้าวสามารถดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัวได้อย่างเหมาะสม

มาตรการ

๑. ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวและพนักงานสาธารณสุขต่างด้าว
๒. ส่งเสริมให้ชุมชนต่างด้าวมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณสุขเชิงรุกอย่างทั่วถึง
๓. ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน องค์กรภาคเอกชน ประชาสังคม ประชากรต่างด้าว ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพการป้องกันควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ รวมทั้งมีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อคามีสุขภาพที่ดี
๔. จัดให้มีการสื่อสารแก่ประชากรต่างด้าวและประชาชนชาวไทยที่เกี่ยวข้องในเรื่องความสำคัญของการดูแลสุขภาพประชากรต่างด้าว เพื่อให้ประชากรต่างด้าวมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์

ยุทธศาสตร์ ที่ ๒

การเสริมสร้างความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการดูแลสุขภาพประชากรต่างด้าวแบบบูรณาการ

วัตถุประสงค์

ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดบริการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษา และฟื้นฟูสุขภาพ ในประชากรต่างด้าวและชุมชนต่างด้าวอย่างบูรณาการ สอดคล้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

มาตรการ

๑. สร้างกลไกความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในประเทศไทยและองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการจัดบริการสุขภาพสำหรับประชากรต่างด้าวอย่างบูรณาการ
๒. สร้างกลไกและระบบความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับส่วนกลางและระดับพื้นที่ โดยเฉพาะเมืองที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศไทย
๓. ส่งเสริมการดำเนินการบริการสุขภาพสำหรับประชากรต่างด้าวในทุกระดับให้สอดคล้องและเป็นไปตามนโยบายของประเทศ

ยุทธศาสตร์ ที่ ๓

การจัดระบบบริการสาธารณสุขสำหรับประชากรต่างด้าวเป็นไปอย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

๑. ประชากรต่างด้าวสามารถเข้าถึงระบบบริการสุขภาพได้
๒. สถานบริการสุขภาพสามารถให้บริการแก่ประชากรต่างด้าวได้ตามมาตรฐานและมีความเป็นมิตร

มาตรการ

๑. สร้างและพัฒนาระบบบริหารจัดการระบบบริการสุขภาพ การป้องกันควบคุมโรค และการส่งต่อของประชากรต่างด้าวให้ได้ตามมาตรฐาน
๒. จัดระบบการให้บริการประชากรต่างด้าวให้มีความเป็นมิตรและลดข้อจำกัดการเข้าถึงบริการ โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่ที่ระบบบริการสาธารณสุขมีความหลากหลายและซับซ้อน

(ร่าง ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐)

๓. เสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ สามารถสนับสนุนงานบริการสุขภาพสำหรับประชากรต่างด้าวได้
๔. ส่งเสริมการจัดบริการสาธารณสุขเชิงรุกในชุมชนต่างด้าวให้ทั่วถึง

ยุทธศาสตร์ ที่ ๔

การจัดระบบหลักประกันสุขภาพสำหรับประชากรต่างด้าวมีความครอบคลุม

วัตถุประสงค์

๑. การจัดระบบประกันสุขภาพประชากรต่างด้าว มีความครอบคลุมและเข้าถึงได้
๒. ระบบบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณสำหรับการประกันสุขภาพประชากรต่างด้าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรการ

๑. สร้างและพัฒนา รูปแบบหลักประกันสุขภาพสำหรับประชากรต่างด้าวที่มีความเหมาะสมสำหรับประชากรต่างด้าวแต่ละกลุ่ม
๒. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรต่างด้าวทุกกลุ่มมีหลักประกันสุขภาพอย่างครอบคลุมและทั่วถึง

ยุทธศาสตร์ ที่ ๕

พัฒนาระบบบริหารจัดการทรัพยากรและระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศให้เอื้อต่อการดูแลสุขภาพประชากรต่างด้าว

วัตถุประสงค์

๑. ระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านสุขภาพมีคุณภาพและสามารถสนับสนุนการจัดการสุขภาพประชากรต่างด้าวได้
๒. สนับสนุนและพัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพประชากรต่างด้าวกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในทุกกระดับ

มาตรการ

๑. พัฒนาโครงสร้างระบบการจัดการดูแลสุขภาพประชากรต่างด้าว ทั้งในระดับส่วนกลางและระดับจังหวัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบหลักซึ่งมีขีดความสามารถเพียงพอในการดำเนินการ
๒. พัฒนาระบบฐานข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านสุขภาพประชากรต่างด้าว ให้มีความครบถ้วน ครอบคลุม เชื่อมโยงกับหน่วยงานเครือข่าย สามารถสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพประชากรต่างด้าวได้ และมีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลอย่างเหมาะสม
๓. จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรในการดูแลสุขภาพประชากรต่างด้าวอย่างครอบคลุมทั้งระดับบุคคลและระดับชุมชน
๔. พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานสาธารณสุขในประชากรต่างด้าว รวมทั้งการรับความคิดเห็นและข้อร้องเรียนการให้บริการจากประชากรต่างด้าว

ยุทธศาสตร์ ที่ ๖

การพัฒนานโยบายและกฎหมายด้านสาธารณสุขในประชากรต่างด้าว

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้มีนโยบายที่มีเอกภาพ สอดคล้อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกภาคส่วน
๒. เพื่อให้มีการพัฒนาหรือปรับปรุงกฎหมายที่เอื้อต่อการดูแลสุขภาพประชากรต่างด้าว
๓. พัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สามารถสนับสนุนการดำเนินงานสาธารณสุขในประชากรต่างด้าว

มาตรการ

๑. จัดให้มีกลไกในระดับชาติในการบริหารจัดการสาธารณสุขในประชากรต่างด้าว
๒. สร้างกลไกในการศึกษาและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นเอกภาพสำหรับสาธารณสุขในประชากรต่างด้าว
๓. พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการสนับสนุนการดำเนินงานสาธารณสุขในประชากรต่างด้าว
๔. พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการงานสาธารณสุขในประชากรต่างด้าวในระยะยาว

การแปลงแผนแม่บทสู่การปฏิบัติ

จากอดีตถึงปัจจุบัน ตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ กว่า ๒๐ ปีที่ประเทศไทยได้ประกาศใช้นโยบายและมาตรการในการแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง โดยจัดการให้มีการขึ้นทะเบียนผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวและต่อใบอนุญาตทำงานปีต่อปี ต่อมาทางรัฐบาลได้มีข้อตกลงกับประเทศต้นทางแรงงานเพื่อให้แรงงานต่างด้าวเข้าสู่ระบบอย่างถูกกฎหมาย โดยการนำเข้าแรงงานอย่างถูกต้อง การพิสูจน์สัญชาติแรงงานที่ขึ้นทะเบียนผ่อนผัน และจัดการให้แรงงานต่างด้าวเข้าสู่ระบบประกันสังคม และประกันสุขภาพรายปีในส่วนของกระทรวงสาธารณสุขที่มีบทบาทในการดูแลสุขภาพแรงงานต่างด้าว รวมทั้งผู้ติดตามและบุตรได้จัดทำแผนแม่บทสาธารณสุขประชากรต่างด้าว เพื่อการดูแลสุขภาพประชากรต่างด้าวให้มีความครอบคลุมเสมอภาคทั่วถึง โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมถึงภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพแรงงานต่างด้าวร่วมพัฒนาและรับผิดชอบการดำเนินการ

ยุทธศาสตร์สาธารณสุขในแรงงานต่างด้าวจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขั้นตอนสำคัญคือการนำนโยบายสู่การปฏิบัติขององค์กรที่รับผิดชอบ ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญโดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ๖ ขั้นตอนดังนี้

๑. การสร้างความเข้าใจยุทธศาสตร์สาธารณสุขประชากรต่างด้าวให้แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
๒. การให้ความสำคัญของผู้บริหาร
๓. การสร้างทีมงานและเครือข่ายการให้บริการ
๔. การกำหนดทิศทาง / แผนการดำเนินงานในหน่วยงาน
๕. การดำเนินงานตามแผน
๖. การติดตาม รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลผลการดำเนินงาน ประเมินผลการดำเนินงาน

โดยมีรายละเอียดดำเนินการแต่ละขั้นตอนดังนี้

๑. การสร้างความเข้าใจยุทธศาสตร์สาธารณสุขประชากรต่างด้าวให้แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้รับผิดชอบในแต่ละภาคส่วนต้องศึกษายุทธศาสตร์สาธารณสุขในประชากรต่างด้าว สามารถบอกความสำคัญของแต่ละยุทธศาสตร์ ขั้นตอนการดำเนินงาน การจัดมาตรฐานการดำเนินงาน เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์มีตัวชี้วัดความสำเร็จที่ระบุไว้ในแผนได้อย่างชัดเจน
  - ๒ การให้ความสำคัญของผู้บริหาร โดยเฉพาะการให้ความสำคัญต่อประเด็นประชากรต่างด้าว และให้การสนับสนุนทรัพยากรการดำเนินงานที่จำเป็น ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ให้มีการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง จะส่งผลในทางบวกต่อการดำเนินงานได้ครอบคลุมและเพียงพอ
  ๓. การสร้างทีมและเครือข่ายบริการ เนื่องจากจำนวนแรงงานที่กระจายในพื้นที่ต่างๆ มีบริบทความเป็นอยู่ที่หลากหลายแตกต่างกัน การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์จึงต้องมีการสร้างทีมและเครือข่ายบริการที่ครอบคลุมในทุกสภาพพื้นที่ที่มากและเพียงพอ ได้แก่ การสร้างทีมในระบบต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีแรงงานต่างด้าวพำนักอยู่เป็นจำนวนมาก
- ระดับจังหวัด ผู้รับผิดชอบ คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป รวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(ร่าง ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐)

ระดับอำเภอและตำบล ผู้รับผิดชอบคือ โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวและพนักงานสาธารณสุขต่างด้าว มีความสำคัญในการเป็นเครือข่ายดูแลสุขภาพ รวมถึงการทำงานร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านซึ่งเป็นคนไทยในพื้นที่

๔. การกำหนดทิศทาง / แผนการดำเนินงานในหน่วยงาน มีความสำคัญที่จะกำกับงานให้ดำเนินการบริการสุขภาพได้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายประชากรต่างด้าว โดยการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีให้สอดคล้องกับแผนแม่บทสาธารณสุขประชากรต่างด้าว ให้มีรายละเอียดที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของพื้นที่

๕. การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ให้ได้ตามกำหนดเวลาและสอดคล้องกับแนวทางยุทธศาสตร์ฯ และเสนอแนวทางการหาปัญหา อุปสรรค และพัฒนางาน รวมถึงการขยายพื้นที่ดำเนินการให้เป็นไปอย่างครบถ้วน

๖. การประเมินผล การดำเนินงาน ให้มีการติดตาม รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลผลการดำเนินการ และสรุปปัญหา การปฏิบัติงานในขั้นแรกแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อการนำไปปฏิบัติครั้งต่อไป รวมถึงการทบทวนนโยบายเพื่อการพัฒนา และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายใหม่ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งมีการระดมความคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงาน

แผนแม่บทสาธารณสุขประชากรต่างด้าว จะพัฒนาการดำเนินแต่ละยุทธศาสตร์ได้สำเร็จตามเป้าประสงค์ได้ด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

๑. วิสัยทัศน์ / กระบวนทัศน์ ต่อประเด็นสาธารณสุขในประชากรต่างด้าวและการสนับสนุนของผู้บริหารในทุกระดับ

๒. ทัศนคติของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับ รวมทั้งความตระหนักและการให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานสาธารณสุขในประชากรต่างด้าว

๓. การมีแผนปฏิบัติงานรองรับตามยุทธศาสตร์สาธารณสุขประชากรต่างด้าว ที่มีการบูรณาการทรัพยากร การสนับสนุน และการกระจายงบประมาณอย่างเพียงพอ

๔. การได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามแผนยุทธศาสตร์นี้

๕. การมีนโยบายการจัดระบบแรงงานต่างด้าวและการจัดการสถานะบุคคลในประเทศไทยที่เอื้ออำนวยและไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสุขภาพประชากรต่างด้าว รวมทั้งแนวนโยบายสุขภาพของประเทศต้นทางการอพยพแรงงาน ประเทศในระดับภูมิภาค และนานาชาติ ที่เกื้อหนุนและสนับสนุนแนวทางยุทธศาสตร์ประชากรต่างด้าว